

Lewin Miksa — kormányfőtanácsos. AKormányzó Lewin Miksának, a Corvin Aruház Rt. ügyvezető-elnökének közhasznú, érdemes tevékenysége elismerésül a kormányfőtanácsosi címet adományozta. Lewin Miksa, aki megalapítása óta áll a Corvin Aruház élén, értékes közgazdasági tevékenységet fejt ki és emellett jótékonyági téren is nagy érdemeket szerzett. Kitérítése ezért úgy gazdasági, mint társadalmi körökben nagy örömet kelt.

Kultúrdélután. A *Dr. Weisz Miksa Kultúrtársaság* vasárnap délután jótékony célú kultúrdélutánt rendezett. Dr. Mandel Miklós rabbi bevezető szavai és dr. Friedmann Dénes főrabbi nyívs előadása után László Zsófia zongorázott szép sikerrel. Vázsonyi Endre hírlapíró fordulatot előadást tartott „Zsidóság és a humor” címmel, majd Ney Dávid, az Operaház tagja Gábor Erzsébet zongoraművész nő kíséretében néhány énekszámot adott elő. Baló Elemér nagy hatású szavala után Keszler Magda mozgásművész szerepelt igen nagy sikerrel: Massenet: Air de Ballet-jét táncolta. A művész mozgásai szépek és kifejezőek. A zsúfolásig telt teremben a közönség lelkes tapsal jutalmazta Keszler Magdát szép táncáért. Kleim Lily zongoraművész nő kísérte zongorán az értékes produkciót.

Házasság. *Schlesinger* Adolfnak, az ismert pesti könyvkereskedőnek, az Orthodox Hitközség kiváló előjárójának, a nagy talmudtudós fia, *Akiba* és hó 12-én tartotta esküvőjét a bécsi Schiff-schulban *Perlberg* Salamon ismert krakói kereskedő leányával, *Schindel*-el. Az esküvőn megjelent a Bécsben is népszerű és kiterjedt *Schlesinger* család számos ausztriai és magyarországi tagja, valamint a bécsi orthodoxia számos kiválósága. Az ismert és népszerű örömapa, *Schlesinger* Adolf családi örömehez a magunk nevében ezúttal gratulálunk.

A Józsefvárosi Izr. Nőegylet és Ifjúsági Csoport 17-én, vasárnap d. u. fél 6 órakor magas színvonalú művésztet

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ
VI., NAGYMEZŐ-U. 8. TEL.: 23-0-49

Csütörtöktől, február 14-től

Anny Ondra, Petrovics Iván
Lengyelvér
Operette-vigjáték Nedbal Oszkár zenéjével 10 felvonásban

Friederle March, Evelyn Venable
A Halál vakációja
Szimbólikus színmű 10 felvonásban
MAGYAR ÉS FOX VILÁGHIRADÓK

Az előadások kezdete hétköznap 7/8, 1/7, 1/8 10 vasár- és ünnepnap 2 órától folytatódóan. Az első előadás mérsékelt helyárakkal. Jegyfelvétel hétköznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap d. e. 11 ó.

rendez a Goldmark-teremben. A művésztet este 8 óráig tartó tánc követi. Belépődíj és műsor: P 1.20.

Kérjük a Mikéte 310. sz. Jókai Mór nevével viselő cserkész csapat volt tagjait, hogy a csapat tízéves jubileuma alkalmából nevüket és címüket sürgősen közöljék az alábbi címen: 310. sz. Jókai Mór cserkész csapat, VII., Damjanich utca 48.

Halálozás. Özv. *Knöpfler* Ignác szül. Weisz Róza, Budapesten 66 éves korában meghalt. A nemeslelkű úriasszony igazi zsidó nő volt, aki gyermekeit valódi zsidó szellemben nevelte. Halálát kiterjedt család gyászolja, közöttük *Knöpfler* Oszkár, aki a PIH képviselőtestületének tagja.

Elhunyt hitközségi tisztviselő. *Auspitz* Ármin, a pesti izr. hitközség tisztviselője e hónap 10-én, hosszas szenvedés után, 45 éves korában elhunyt. A Megboldogult tizenöt éven át szolgálta lelkes odaadással a hitközséget. A jótékonyági ügyosztályban működött, hol szorgalmáért és önfeláldozó munkájáért ösztöne megbecsülést szerzett. A szegények ügyeit nagy lelkiismeretességgel végezte és mélyen átérve azok szenvedéseit, a hivatalos kötelességet meszesze túlmenően igyekezett ügyes-bajos dolgaikban segítségükre lenni. A szegények körében e nemes tulajdonságai alapján nagy népszerűségnek örvendett. Temetése e hónap 12-én, kedden, nagy részvét mellett ment végbe. Dr. *Krémer* Mór rabbi búcsúzóit szavai után a pesti izr. hitközség tisztviselőkara és alkalmazottai nevében *Galambos* Jenő főtanácsos méltatta szívhez szóló beszédében az elhunyt érdemeit.

Páva utcai tempomközvet választmánya vasárnap, február hó 17-én fél 11 órakor a Páva utca 39. sz. alatti tanácsteremben ülést tart. Tárgysorozat: 1. Elnöki bejelentések. 2. Bizottságok jelentései. 3. Indítványok.

**A VI. kerületi Templomközvet Fel-
nöttek Talmud-Tórájában** folyó hó 12-én tartott összejövetelen, melyen *Horváth* Miksa körzeti elnök is részt vett, dr. *Lendvai* Sándor, a VI. ker. tisztiorvosa „Egészségügyi és tisztasági törvények a bibliában” cím alatt tartott kutató elmével összeállított kiemelt előadást. Az előadásért *Fábián* Menyhért, a Talmud-Tóra Egyesület elnök-helyettese mondott köszönetet. A legközelebbi előadást dr. *Mandel* Miklós, a fiatal generáció egyik kitünősége fogja tartani.

A párisi zsidó Consistorium új elnöke. Báró *Rotschild* Edmond helyett, a párisi zsidó Consistorium legutóbbi elnökévé választotta az elhunyt nagy zsidó mecénás fiát, *Rotschild* Róbert bárót.

Megkapó ünnepség keretében leplezték le az elméktáblát a tapolcai Erzsébet-kórházban, amely a kórház létesítésének gondolatfelvetőjét s egyik orvosát, dr. *Klein* Gyulát örökíti meg. *Szigethy* Ödön a város, vitéz dr. *Péczely* Béla igazg. főorvos a kórház és *Berger* Manó a barátok nevében beszélt meg-

hatóan. A szép ünnepet és a megtisztelést a család nevében, *Gálos* István győri malomigazgató köszönte meg. Megjelent az egész város közönsége az ünnepségen felekezeti különbség nélkül *Engelhardt* Ferenc esperes plébános s dr. *Hálpert* Salamon főrabbi vezetésével, hogy megtiszteljék a nemes és önzetlen zsidó orvos feljethetetlen emlékét.

Felhívás! A kereskedő és iparos hit-testvéreket arra kérjük, hogyha tanoncra van szükségük, forduljanak bizalommal az Orsz. Izr. Patronázs Egyesülethez. Budapest, Nagyfaluvaros u. 4. I. 2. Telefon: 40—6—93.

A „Tel Aviv” elindult első útjára. Az első palesztinai zsidó gőzös, a „Tel Aviv” elindult első útjára a triesti kikötő felé, hogy rendszeres járatait Triest és Haifa között megkezdje. A hajó jelvénye fehér alapon nagy kék „P” betű, hogy úgy a kék-fehér színnel, mint a „P” (Palesztina) kezdőbetűvel dokumentálja az újonnan épülő zsidó otthonnal való szoros kapcsolatot. Több mint 3000 ember jelenlétében történt a vízrebocsátás, ünnepélyes külsőségek között. Ebből az alkalomból táviratot intéztek *Dizengoff*hoz, Tel Aviv polgármesteréhez is a következő szöveggel: „Örömmel tölt el a hír, hogy ezek imája meghallgatásra talált és Ön felépült súlyos betegségéből. Reméljük és óhajtuk, hogy „Tel Aviv” gőzcsónk megérkezése alkalmával, amely ma indult első útjára, Önt személyesen, a legjobb egészségben üdvözölhetjük hajónkon”.

Zsidó képviselő a török parlamentben. Kemal pasa török miniszterelnök, legújabb rendelete szerint a török zsidók újabban képviselőket küldhetnek a török parlamentbe.

Anny Ondra, Petrovics Iván: „Lengyelvér” c. Nedbal-zenéjű vígoperettben, Friedrich March, Evelyn Venable: „A halál vakációja” c. szimbólikus színműben és magyar és Fox világhírű a Tivoli filmszínházban (Nagymező-u. 8).

Tíz év múlva Palesztinában 920.000 zsidó és 950.000 arab lesz, írja az arab „Falastin”. Jeruzsálemből jelenti a *Palcor*: A „Falastin” nevű arab újság számítását közli, amely szerint tíz év múlva Palesztina lakossága a következőképp fog alakulni: Ha a zsidó bevándorlás a mai tempóban fog haladni, vagyis évente 50.000 zsidó fog bevándorolni, úgy tíz év múlva Palesztinában 920.000 zsidó és csak 950.000 arab lesz. Ezen számítás alapján a lap szerint nagy a veszedelem a tekintetben, hogy az arabok csakhamar kisebbséggé válnak Palesztinában.

Felolós szerkesztő és kiadó:
PINTÉR MIKSA.
Előfizetési ára mellékletekkel együtt 40 pengő.
Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felolós: Dr. Kellner László.

Budapest, 5695. adar 21.
1935. február 22.

Ára 40 fillér

XI. évfolyam 8

EGYETERTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20.

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénztári csekk számla: 27.003

A zsidókérdés megoldása felé

(E. P.) Dr. Felek Gyéza. „Pro Palesztina Szövetség”-ben előadást tartott néhány nappal ezelőtt és az egyik nagy napilapunk a zsidókérdésről szóló, nagyon érdekes és értékes elmefuttatást részletesen ismertette. Első fejszéje az olyan értelemben, hogy a liberális sajtó kezdi tudomásul venni, hogy zsidókérdés létezik. Eddig ugyanis csak a „Nemzet Szavá”-ból és a jobboldali napilapokból értesültünk róla és természetesen a tulajdon börtönökön vették észre. A liberális sajtó úgy elzárkózott eddig és jórészt ma is elzárkózik a zsidókérdés tárgyalása, megvitatása elől, mint ahogy szemérmes és naiv anyák nem akarják serdülő-kori gyermekeiket felvilágosítani bizonyos dolgokról, legfeljebb akkor, amikor már késő. A liberális sajtó addig vár majd a zsidókérdés szövegrehozásával, amíg mindnyájan elkésmük vele: ők és a zsidóság —, mint ahogy ez Németországban történt. A „Berliner Tageblatt” és a nagy zsidóbarát német lapok addig tagadták, hogy Hitlerék zsidóellenes uszításának jelentősége van, amíg a náci szörőstől-börőstől felfalták őket.

A liberális sajtó e perében még urálja a magyar nyilvánosságot. És ez a sajtó tagadja, hogy zsidók egyáltalában vannak a világon. Zsidóságról beszélni, zsidó problémákat vitatni nem izléses dolog ezekben a körökben, hiszen Istenem, mit szólna hozzá a főszerkesztő úr, aki ki van keresztelkedve. Mert állapítsuk meg, hogy úgyszólván mindentűt ez a helyzet: a főszerkesztő úr áttért zsidó, annak elemére, hogy a zsidókból, zsidó olvasókból él. De a főszerkesztő úr a maga számára elintézte a zsidókérdést, elfelejtette, hogy valaha is körülmetélték — bár ezt nehezen lehet elfelejteni — és távollattarta magát mindentől, ami gyanuba hozhatná: hogy szívén viseli a zsidóság ügyét.

Közben pedig a zsidókérdés szépen

fejlődik a kettős irányban: az antiszemitizmus egyre nagyobb lesz és a kitérés száma emelkedik. Az ember mosolyogna a dolgon, ha nem volna olyan tragikus az egész: hogy tudniillik kis és jelentéktelen egzisztenciák hogyan menekülnek a zsidóságtól, abban a naiv hitben, hogy most azután megnyílik számukra az ígért földje. A budai hitközség Ertesítőjé”-ben olvassom, hogy *Schlesinger* Náthán örösségét, *Rosenberg* Adolf pékességét és hasonló egzisztencia-vesztett figurák hagyják el a zsidóságot. Örök időkön át felismerhető zsidó származásuk, ha bemutatkoznak, de azért *Schlesinger* és *Rosenberg*ek azt hiszik, hogy az áttéréssel bevezettek részben az öskeresztények, részben pedig a családfajukat joggal, vagy jog nélkül Árpádig visszavezető magyar ősmesék közé. Ha tudnák az asszimiláció e tragikusorsú áldozatait, hogy a nemzsidók milyen könnyörtelenül kinevetik őket a hátuk mögött, hogy milyen gyökérnélküli és árva lesz életük, amelynek eddig némi jogosultságot adott zsidó voltak!

Egyszer már meg kellene magyarázni az idegen hitre áttérni szándékozóknak, hogy a zsidókérdés elintézése nem abból áll, hogy a keresztvíz alá hajtják a fejüket, mert ha döntő ütközetre készül a túoldal, akkor, mint Németországban láttuk, amúgy sem számít a keresztvíz, de még a nagyszülők keresztvíze sem. Sokkal mélyebben fekvő gyűlölet lendíti a zsidóság ellen az európai fajok egykét-másikat, mint amilyen a keresztény gyűlölete a zsidó ellen. Ősi faji irigység és ősi kanibál-ösztönök szólnak meg a zsidóság elleni küzdelemben és ha az a szerencsétlen *Schlesinger* Náthán áruhába öltözik is, azért, ha arra kerül a sor, a kannibálok kimélet nélkül felfalják. Mert a kannibálok nem a keresztvizet nézik, a kannibálok jól akarnak lakni.

Valamiről megfeledeznek a magyar zsidóság. Hogy ugyanis négyszázszázra vagyunk. Azt írta e sorok írójának nemrégiben a csehszlovák zsidóság egyik ismert vezetője, hogy a német zsidóság összeomlása után a középeurópai zsidók Magyarországra felé néznek, a négyszáz ezer főnyi magyar zsidóságtól várják az újjászületést, a renesszánszot, az európai zsidó sors megváltoztatásának, jobbrafordításának irányát. Hát bizony meg kell mondani, hogy az állásfoglalást hiába várják a magyar zsidóktól, akiknek most a vezetőszerepet kellene átvenniük. Nálunk, ha a jelek nem csalnak, más semmi sem képes felrázni a közönyt és a biztos pusztulással szembeni önzete és vitalitása, az élethez való ragaszkodása egyenlő a semmivel. A magyar zsidóság számára az egzisztencia kérdésén túl megszűnik minden, ami iránt érdeklődéssel viseltetne. A magyar zsidóság asszimilálódni akar, elpusztulni és felolvadni, nyom nélkül eltűnni, ha a túoldal nem is kér belőlünk.

Mi, ahogyan ezt legutóbbi vezércikkünkben érintettük, a jövő útját, a magyar zsidóság megmentésének egyetlen — esetleges — lehetőségét a magyar zsidóság egységesítésében, politikai képviselőletének zsidó értelemben való kiépítésében látjuk. Ha a zsidóságtól elvitatták magyar voltát, mi akadály lehet annak, hogy zsidó pártot alapítsunk, amely sem nem cionista, sem nem anticionista, hanem egyszerűen zsidó. Mennyiben rosszabbíthatja ez a helyzetet? Mennyiben lehet kárára a zsidóságnak, ha bevallja, hogy — zsidó? Mi úgy érezzük, hogy éppen ellenkezőleg, a zsidó párt tisztázhatja a zsidóság helyzetét és erőteljesen lehet mindenkiel szemben. A zsidó párttal tárgyalni lehet, a zsidó párttal szemben kívánságokat lehet hangoztatni, amellyel szemben a zsidóság is

rekompzációnkat kérhet. Ne mondja senki, hogy zsidó párt követelése hazafiatlan dolog! Vajjon kinek jutott eszébe hazafiatlannak tartani a különböző keresztény pártok irányítóit, akik a kurzus alatt és ma is a legaktívabb szerepet játsszák a politikában? Ha a zsidóság zsidónak vallja magát, magyar és nemzetéhez hű zsidóságnak — mint ahogyan elvitatathatatlannal az — akkor szerepén én látni azt a közvéleményt, amely a magyar zsidóság bátor és öntudatos állásfoglalását ne üdvözölne jóakarattal és becsülettel kézzel.

A zsidó párt ügye: egyelőre ötlet. Ezme a magyar zsidóság megmentésére. Aki jobbat tud, jelentkezék. Fájdalom, a helyzet az, hogy a magyar zsidóság csak negatív kritikával szokott élni. Ellenléte minden reformnak és gondolatnak, anélkül, hogy jobb reformokat és gondolatokat termelne ki. Holott, kétségtelen, hogy ezek a reformok és gondolatok nem sokáig várathatnak magukra. A magyar zsidóság már nem sokáig engedheti meg önmagának az ölbetett kéz luxusát. Cselekedni kell! Ma még célja, értelme és eredménye volna a zsidóság öntudatos és határozott fellépésének. A magyar zsidóság még nem veszítette el egészen minden közeleti pozícióját. Sokat elhárított ugyan, könnyűszerrel, enyhe tiltakozás után lemondott róluk, de egy és más dologban van még bizonyos szavunk. Ma még talán sikerrel járna minden olyan lépésünk, amely önálló politikai képviselőnk megteremtésére irányulna.

Es — ez sem elhanyagolható momentum —, a nemzsidó magyarság reprezentánsai között számosan vannak, akik megértik és átérzik tragédiánkat. A liberalizmus még élő és szerepet játszó keresztény politikusi, közeleti férfiai, egyik-másik született keresztény publicistája a legnagyobb jóakarattal viseltetik a zsidóság iránt. Kormányhatalmon nincsenek ugyan, de szavuk még súllyal bír. Ők azok, akik tisztában vannak vele, hogy a zsidóság elleni támadások a kereszténységet is veszélyeztetik —, mint ezt legutóbb Bangha páter is hirdette. Őket kell megkérnünk olyan értelemben, hogy a közvélemény számára csináljanak propagandát a zsidókérdés becsületes megoldása érdekében. Ne várjunk addig, amíg egy új irány teljesen kiüti a hatalmat és befolyást a keresztényhitű, de emberies érzésű és hitvallású közeleti férfiak kezéből is!

Mozgósítsuk a zsidók politikai képviselőit ügyében a publicistákat, a politikusokat keresztényeket és zsidókat: mindenkit, aki mellénk áll!

És megint: Józsefváros

Bár minden rostunk tiltakozik a mozgalom ellen, mely egy nagy népet szomszédunkban hatalmába kerített s távol áll tőlünk elméleteiben s módszereiben, mégis el kell ismerünk sikerét, méreteiben megrendítő, évek óta ki nem elemezhető hatását.

El kell ismernünk és tanulni belőle. Hogyan lehet semmiből nagyot alkotni, hogyan lehet egy célnak, csakis, *mindig egy célnak* szolgálatában állani s nem engedni, míg az meg nem valósul.

Felvetettük hónapokkal ezelőtt: *templomot a Józsefvárosnak*. Több mint öt, vanezer a hívek száma e kerületben. S evezidek óta nincs komoly templomuk. Felvilágítottuk, ha be megy valaki — csak példának hozzuk fel — a Józsefváros legnagyobb templomába, a Nagyfuvaros-utcában, minden áhitata elvész, hisz egész berendezkedése, falai egy jobban-felezelt tornateremhez hasonlíthatók. S a papnak ott kell átöltözködni a hívek előtt. Padok recsegnék-ropognak. A női karzat lépcsőháza profán lépcsőház, ahol nem lehet megakadályozni egy bérház lakóit, hogy még a legszentebb napokon is ne vihessenek fel szépenpácolt sonkákat, ha ez nekik úgy tetszik.

S folytathatnók a hiányokat. Csakis általánosságban jeleztük, hogy sem hiányai, sem fizikai szempontokból nem elégti ki még távolról sem a legnagyobb imaház a híveket s egy bérház fedett udvara mindenre inkább alkalmas, mint erre a célra.

Ámde ami hiány, az pótolható. De nem pótolható a sok száz ember élete, akik ha — ne adj Isten! — tűz ütne ki, egyetlen egy bejáraton át ki sem menekülhetnének.

Senki sem vádolható mulasztással és igazságtalansággal a panasz is személyek ellen. Az idők nem olyanok, hogy ma építeni lehessen. Ma nem. Ma még jövedelmet hajtó épületekre sem futja. De a gondolat éljen.

Es vesse be magát minden józsefvárosi hittestvére a templom gondolata s legyen oly erős, hogy hitközségünknek központja is foglalkozzon vele s ha nem is kívánjuk ma a nagytemplomot, de álljanak készen a tervek, hogyha itt a pillanat, indulhassunk.

Stern Samu elnök és Eppler Sándor főtitkár a hitközséget példásan rendbe állították akkor, amikor európszerte sokkal nagyobb városok hitközségei összeomlanak a közelben, a Duna másik partján is anyagi válság van, itt minden szilárdan áll.

Ezt mindenki elismeri, de tudtára kell adni mindenkinek, hogy nekünk igényeink vannak s ha pillanatnyilag sok a gond, azért a templom gondját is örizzük. Ezért írjuk e sorokat is most, mint világítótoronyból adjuk a fényjeleket, ha a hullámok egész környező világot is elborítják, — a messze járó hajók nem tehetnek arról, hogy a part mellett vihar dúl, s — fényjeleket kérnek. *A jövő generáció, távoli hajósok, akik jönnek s közelednek, vitorláikkal, lelkiismeretesen céljuk felé, önérttel, magabizón erejükben s irányítójukban; az ősi szokások tisztelőiben, — nem tehetnek róla, hogy a parton vihar van. A jövő kéri a fényjeleket.*

S nem adjuk. Az a mozgalom a szomszédunkban elmozdította Isten helyéről, de adott helyébe hatvannégy embernek egy nagy gondot: *a világtörténelmi önértnek* még soha ennyire ki nem mondott dogmáját. S ezentől tanulhatunk, ha céljaink ellentétesek. *Nincs is cél, csak, egy cél van.* Lehet sok kis részletkérdés, kis érdemek és munkásságok, — a mai időkben cél csak egy van. Hangosan és fanatikusan, állhatatosan és erősen, — amint a zenében is csak *egy fortississimo van*, s minden csak ennek szolgálatáért.

Nemrégiben közgyűlést tartott a nyolcadik kerület zsidósága. Felelős helyről hangzott el itt, hogy a templom kell, a templommal foglalkozzunk s ami nem sikerült az idősebbeknek, talán sikerülni fog az ifjúságnak.

S az ifjúság felveszi az eszmét. Csak ezt az egyet, minden más működés, eszköz, megbeszélés, szervezkedés, minden indulhat s mehet, akár más zászló alatt is, az csak harci lobogó, mint minden csapatnak van harci lobogója, de a nagy, összefogó, lendítő, egy akaratba lelkesítő gondolat: *az ifjúság fog apáinak templomot emelni.*

Dr. Riegler Imre.

Felhívjuk konzervatív hittestvéreink figyelmét a szigorú orth. sel-peszachi „MANNA” cikóriára, amely az orth. rabbiság hechscherével van ellátva. — Gyártja hittestvérünk cége: Fodor Jakab és Tsa, Budapest, X., Maglódi út 17. Kapható minden fűszerkereskedésben.

Egkert Márta „Bécsi csalóány” című filmoperettben, Harold Lloyd „A diktátor” c. vígjátékban, továbbá magyar ér Fox világhíradók a Tivoli film-színház műsorában.

Zsidó vénleányok és népesedési statisztika

Írta: PINTÉR MIKSA

Legutóbbi számainkban egymásután foglalkoztunk a magyarországi zsidóság szomorú népesedési statisztikájával. Hivatalos adatok alapján állapítottuk meg, hogy a magyar zsidóság az utóbbi években 6.1 százalékos visszafejlődést mutat ki. Kerestük ennek a szörnyű visszafejlődésnek okát, de kutató munkánkban elfeledkeztük egy igen jelentős tényezőről, mely az összes felsorakoztatott okok mellett döntő súllyal esik a mérlegbe.

Legutóbb ugyanis alkalmunk volt egy újabb és eddig nem túlságosan figyelembevett adat birtokába jutni. Megtudtuk, hogy Magyarországon e pillanatban a zsidó vallású fiatal nők közül, a 17—30 évesek körülből 15.000-t tesznek ki. 15.000 férjhezmenendő hajadon zsidó leány van tehát e pillanatban Magyarországon, viszont körülbelül 8000 azoknak a férjhez nem ment leányoknak a száma, akik meghaladták 30. évüket. Akiknek tehát férjhezmenő esélyük erősen csökkent.

A pártában maradt leány a zsidóságban mindenkor rendkívüli jelenség volt. Míg a nemzsidó társadalmi rétegben vagyoni és családpolitikai okokból igen gyakran megtörtént — különösen ott, ahol a családban több leány volt — egyik leány pártában maradt, vagy a katolikusoknál kolostorba vonult. A zsidó viszont valósággal közintézményzerűen gondoskodott arról, hogy minden zsidó leány férjhez mehessen. saját otthonhoz juthasson és gyermekeket nevelhessen. A zsidó közszellem az összes micvach között első helyen említi a leányok kihazasításának micvach-ját.

A zsidó köztudatba évtizedek óta átment részint a „chachnuszasz kalsh” és a „nadan” fogalma. Az előbbi a szegény, vagyontalan leányok kihazasítására intézményesítették, míg az utóbbit a zsidó apa teremtette meg gyakran a legnagyobb egyéni fáradozások árán is. Ilyenformán tényleg biztosítva volt a zsidóságban ösidők óta, hogy minden leány, még a legszegényebb is férjhez mehessen. A háború utáni felfordult időben nemcsak a legtöbb szép zsidó tradíció lazult meg, nemcsak a zsidó közéletből és közszelleméből vesztett ki a családiaságnak nemes melegsége, mely nem tartotta többé az egész közösséget közelebből-

távolabbról érintő ügynek a szegény leányok kihazasítását, hanem a sok gazdasági megrázkódtatás azoknak a családapáknak igyekezetét is keresztülhúzta, akik normális, rendes és rendezett viszonyok között képesek voltak felnőtt lányuk kihazasításáról gondoskodni.

Ilyenformán azok a zsidó leányok, akik a háború kitörésekor 12—15 évesek voltak, tehát közeledtek a férjhezmenési korhatárhoz s akiknek a család és nevezetesen az apa ősi zsidó szorgalommal és előrelátással gyűjtögette a „medan”-t, ma, 20 évvel a háború után, éppen az áldatlan viszonyok következtében itt állanak 30—35 éves korukban egy fillér hozomány nélkül. Mert azok a házassági biztosítások, melyeket az apa — nyugodtan mondhatjuk 90 százalékosan — a háború előtt kötött, s amit jó aranyértékben, gyakran szájuktól megvonva a falatot, le is fizettek, a háború után minden aranyértékkel együtt elértéktelenedtek. Az 1920-tól kezdődő idők pedig gazdaságilag igazán nem voltak olyan rózsásak, hogy a zsidó családapa vagyonaerősei helyén újabb tőkét tudott volna magának gyűjteni.

Más oldalon viszont a háború utáni zsidó fiatal generációban valami egészen címikus, léha és materialisztikus nézet kezdett úrrá lenni. Valamikor a fiatal zsidó férfi — még ha a legsúlyosabb gazdasági viszonyok között élt is — nagykorúsága eljöttével társadalmi és etikai szükségének érezte a házasságkötést. Ma a házassalendő zsidó férfi gazdasági szükségességnek érzi. Egy állapot, amely az ő sorsán segítsen, hogy az életét anyagilag megkönnyítse, s míg a régi férfigeneráció számára a házasság új kötelezettségeket, előrelátott, de szívesen vállalt újabb kötelezettségeket je-

jentett, addig a ma zsidó férfi a házasság következtében még azoktól a gondoktól is meg akar szabadulni, amelyekkel mint legényember meg kellett

küzdenie. Sokkal több olyan fiatal zsidó házasságot van, akiket a feleségük, vagy a házasságuk tart el, mint hinnők! És sajnos nem vet jó fényt fiatal zsidó férfiak jellemére a tény, hogy efajta előnyökért a helyzetükkel járó megaláztatást, az eltartottság, vagy részben eltartottságban rejlő furesza tényt is képesek elviselni.

Ehhez a helyzethez hozzájárulnak részben az anyák is, a férfiak családja, amely tőkét kovácsol a házassalendő fiatal férfi lehetőségeiből, a maga részéről is igényt tart a hozomány egy részére, vagy ha ez nincs, számít arra, hogy a megházasodott fiú jobb anyagi helyzetbe kerülve, a maga keresetéből hathatósabban tudja támogatni házassága után a család-

HUSVÉTRA

minden zsidó háziasszony kávéhoz csakis

של פסח

MANNA cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság hechscherjével van ellátva. — Gyártja:

FODOR JAKAB és TÁRSA, Budapest, X., Maglódi-ut 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

láját s így még akkor is bekekenyszeríti egy érdekházasságba, vagy ha ilyen megfelelő nem akad, a további nötlenségbe a fiút, ha a férfiben esetleg felöbrenének az ősi zsidó, idealisztikus hajlandóságok és maga részéről esetleg készen lenne egy hajlamból kötött házasság fokozott kötelességeit magára venni.

Ez a probléma sokkal inkább közügy, mint sokan hinnék és sokkal mélyebben és jelentősebben belejátszik az egész zsidóság életébe mint hinnék! Mert hiszen ezek a problémák a magyar zsidó tömegek 90 százalékát érintik és érdeklik egyrésztől, másrésztől pedig belevisznek a zsidó közéletbe egy golyos egész története alatt, jó vagy balsorsban, nyomor, üdözötetés, embertelen elnyomatás közepette is ismeretlen fogalmat: a zsidó véneleány fogalmát.

Húsz százaléka a zsidó leányoknak eddig sem tudott férjhezmenni a háború óta. Most pedig, a jelen és a közeljövő, minden kilátása szerint a férjhezmenendő zsidó leányok körülbelül 50 százaléka fog pártában maradni, hiszen nem valószínű, hogy a ma 30–35 éves és idősebb magyar zsidó leányok 8000 főnyi tömege éppen a jelen szomorú viszonyai között fog férjhez jutni. Pártában maradásuk pedig nemcsak egyéni tragédiát fog jelenteni, hanem hathatósan hozzá fog segíteni a zsidó népességi statisztika kétségbeesítő minusz-adataihoz. Mert ha csak az egyke-rendszert vesszük alapul, ez a nyolcezer meg nem kötött házasság szintén minimálisan nyolcezer főnyi mínusz fog fog jelenteni az eljövendő években a magyar zsidóság számában.

A közeljövőben összeálló országos zsidó kongresszusnak foglalkoznia kell ezekkel a zsidó családi életbe belenyúló problémákkal. Aminthogy foglalkoznia kell a kongresszusnak a zsidóság életébe vágó problémáival akkor is, ha esetleg bele kell nyulnia a magánemberek és családok életébe. A magánemberek és családi tűzhelyek életében, a nyilvánosság kizárása mellett lefolyó események nagyon gyakran döntő kihatással vannak a közéletre s ma, amikor a magyar zsidóságnak olyan energikus, mindenre kiterjedő figyelmű vezére van, mint Stern Samu, az „Országos Iroda” elnöke, fokozottabban kívánhatjuk azt, hogy ez a legfelsőbb vezetőség terjesztheti figyelmét az ilyen és ehhez hasonló zsidó problémákra is.

Ne panaszkodj kis fájdalom miatt, mert a sors nagy fájdalommal gyógyíthatja meg.

(Zsidó közmondás.)

„Ilyesmi nálunk nincs...”

„Egy húsz év óta bevándorolt, angolul és németül kitünően beszélő orosz vezetőember büszkén vezetett engem körül a jólápolat narancskerten, a gazdag könyvtáron és a minden színben nevető, szívet derítő gyermekkertben. „Hol a zsinagóga?” — kérdeztem végül, körütnék végén. Nevetett: Ilyesmi nálunk nincs. Mi nemzet vagyunk és nem felekeztet, a mi Istenünk a föld, Izrael földje. Azon igyekszünk, hogy ezen a földön építsük fel paradicsomunkat és a mi kolóniánkat önmagát fogja fenntartani.”

Fenti idézet Gisela Selden-Goth-nak a „Neues Wiener Tageblatt” egyik legutóbbi számában megjelent cikkében van, amely a Keren Hajessod pénzén alapított Daganjah kolónián történt látogatását írja le. Mint minden luxus- és tudósítást író utazó, ő is el volt ragadtatva a narancskertek stb szépségeitől. Mindaddig, amíg az egyik vezetőnek az író „hol a zsinagóga?” kérdésre adott válasza megakasztotta elragadtatásában.

Kétségtelen, hogy nagyon természetes kérdés volt. Mindenki, aki ismeri a zsidóság történetét, tudja, hogy elpusztíthatatlanságát, vallásérköcsi beidegzettségét tartotta meg évszázadokon keresztül addig, míg Palesztina fölépítéséhez nem kezdett, ahol ezeket az elveket természetesen szintén nem lehet sutba dobni. S akkor az érdeklődőnek, az egyik palesztinai zsidó kolónia vezetője a tradíciók feletti könnyelmű kézigyintéssel azt feleli: „Ilyesmi nálunk nincs!” Nem tudjuk, hogy ez az ember, aki a maga rideg, materialista világnézetét a zsidó nemzeti államba is átvitte, az író-nőnek imponált-e? A magunk részéről kétkedünk ebben. De számunkra ez a dolog kissé fontosabb.

Azok a hitű marxista urak, akik egyetlen gesztussal túlélik magukat a zsinagógán, vallásellenes meggyőződésüket bizonyára nem közzölték azoknak a galuthzsidóknak ezreivel, akik összeadták azokat a garasokat, amelyekből a kvucsh-t megteremtették. Mert ezek a galuthzsidók azt képzelik, hogy Palesztinában összefog minden zsidó érték a nemzeti, a szociális és a vallási értékek egyaránt. Azok a szülők is, akik a gyermekeiket ezeknek a telepítéseknek iskoláira bizzák, meg vannak győződve róla, hogy vallásérköcsi nevelést fognak a gyerekek ott nyerni. Csak szűklátókörű emberek hiszik, hogy a nemzeti-zsidó mozgalom és annak végcélja: a zsidó állam, a vallási dolgok lenézésében tűnhet ki. Ez a szociáldemokrata kispolgár ideológiája, amely mindenütt hajótörést szenved.

Azok az urak, akiknél „ilyesmi nem létezik”, azt hiszik, hogy egyedül vannak Palesztinában? Azt hiszik, hogy a szombai megszegése, a rituális előírások szentelvénye mellözése és más eféle dol-

gok a jisiv eredményeit növelni fogják?

Az a „paradicsom”, amelyet ezek az urak ezen a földön építeni akarnak, egy évtized óta nehéz anyagi áldozatba került. Ma, miután azok a zsidók, akiknek a zsinagóga egy darab zsidóságot jelent, a passzív eredményű kolóniák számára száz és százezer fontokat teremtettek elő, természetesen öntudattal mondhatja már a vezető: „a mi kolóniánk már eltartja önmagát”.

Frivol megállapítás ez! Frivol annál inkább, mert az a föld, amelyen az a baloldali telepes az ő marxista paradicsomát be akarja rendezni, a zsidó nép által jutott neki, annak a zsidó népnek a pénzéből, akinek számára egy zsinagóga semmiesetre sem a maradi klerikálizmus bizonyítéka.

Gyermekek zsidó Telavivban. Telaviv szédületesen fejlődő metropoliszában igen sok az uccán felügyelet nélkül kószáló gyermek. Egy ilyen összeverődött gyermekcsapat a napokban nagy riadalmat okozott azzal, hogy a Rechov Hakarmelen meggyújtott egy szalmával megvakított tevé. Ennek következtében a telavivi rendőrség razzliát tartott a gazdátlan, kóbor gyermekek után, amelynek során 60 ilyen gyermeket fogdostak össze, akiket a város északi részén serdülő ifjak részére felállított intézetekben helyeztek el. A város lakossága sokat szenved a szabadjárta engedett gyermekek től, akik különösen tüntetéseknel tesznek ki magukért.

Abbaziában meleg tengeri gyógyfürdők a „Residenz”

penzióban mind a négy emeleten kaphatók. Idősebb uraknak és hölgyeknek, szívbetegeknek, asztmásoknak és elmeszedésből eredő betegségeknek nagyon fontos, hogy a Residenz nem fekszik magaslapon, Oriási előnye még, hogy az összes előírt diétát pontosan betarthatók. Kitűnő konyha. A Residenzben minden kényelem és az összes modern komfort megtalálható, folyó meleg és hideg víz a szobákban. Lift, központi vízfűtés, 22 fokos meleg, tengerre néző napos, loggias és erkélyes szobák kényelmes ágyakkal. A Residenz egészen a tengerparton fekszik és nem a tengerparttal szemben. ELSŐ KATEGÓRIA. Februári feltűnő olcsó penzióárak. Lira felesleges. Bővebb információkat nyújt Erényi Béla gyógyszerész személyesen, reggel fél 9-től este fél 7-ig. (Diana patika, Károly király út 5.) Minden levélre válaszolunk és prospektust küldünk. Telefon: 31—6—19.

Két hóhányó kadischt mondott...

Hihetetlen, de igaz történet két zsidó hómunkás megrendítő tragédiájáról

Az egyiket Horovitz Géának, a másikat Lászlónak hívják. Testvérek. Az anyjuk Horovitz Leó kereskedő neje volt, amíg volt, mert most már nem az. Jelenlegi hivatalos állapota. — ahogy mondani szokták — *eltartott*.

Hatvannyolc éves. A két fiú tartaná el, ha volna miből. Most például nincs. Amíg hideg volt és bőségesen esett hó, havat lapátoltak. Becsület szavamra havat hánytak, akár elhiszi *Milotay*, akár nem. A saját szememmel láttam.

Minden reggel ott sorakoztak a Ferenc József-rakparti kis házikó előtt. Egyik egy lapátot kapott, a másik egy taligát. A Géza lapátolt, a Laci tolt a vastaligát.

Vidáman, mosolyogva lapátoltak és taligáztak. Azt hiszem boldogok is voltak. De ez nem esoda, hiszen napi 6 pengőt kerestek összesen és hatvannyolc esztendő édesanyjukról kitünően tudtak gondoskodni.

Napokon keresztül figyeltem őket. Az idősebb szemüveges, horihorgas, sovány fiú volt, de az öccse alacsony, tömzsi rekteke gyerek.

Véletlenül tudtam meg, hogy zsidók. Ugy történt a dolog, hogy én is a gödör mellé álltam. Egymásután jöttek a taligások. Odaálltak a gödör mellé, kiforgatták a kis kocsi. Horovitz Géza ügyesen beterelte a kiömlő hőtömeget a gödörbe, amely mellett kis piros zászlócskát lengetett a szél.

Egyszer csak jött a Laci. Vidáman, füttyörészve tolt a taligát. Mikor a lyukhoz ért megszólalt.

— Ide megyünk a Páva-utcaiba. En majd megveszem a méceseket...

A fivére csak bólintott, de én kissé megremegtem. Félve kérdeztem.

— Jahrzeit?! ...

Ovatosan, úgy mondtam, hogy félre is lehetett érteni, meg nem is. Gondoltam, ha zsidók, megértik, ha nem, azt fogják himni, hogy csak magamban beszéltem. De mind a ketten megértettek és csaknem egyszerre válaszoltak.

— Igen... az apánk után... Ugyanis Kispesten lakunk és túlkésőn érünk

„Wiener Jüdisches Familienblatt”

pártonkivüli havi folyóirat - Megjelenik havonta egyszer, 44 gazdag illusztrált oldalon
Előfizetési díj 1 hónapra P 1-20
Előfizetni lehet Centrál Országos Hírlap és Könyvterjesztő Vállalatnál, Budapest, VI., Nagymező-utca 68.

haza. Ma van a halálórási érforduló. Éppen jökor végzünk.

— Négykor teszem le a lantot — mondotta a fiatal mosolyogva. Félőtre már a tempimban is lehetünk. Másfélóra haza... Azután othagyott bennünket és ment vissza újabb hősállítmányért. Egyedül maradtam a fivérével és néhány perc alatt lepergett előttem két zsidó ifjú szomorú tragédiája.

Nem panaszkodott, amikor elmesélte, hogy az édesapjának virágzó divatárúüzlete volt Kispesten. Nyolc esztendővel ezelőtt meghalt az apjuk. Az üzlet tönkrement.

— Öszintén bevallom, mi voltunk ennek az oka. Én meg Laci öcsém. Egyikünk sem értett az üzlethez. Öcsém tanárnak készült, Kitünően beszélt angolul, franciául, olaszul és németül. Én csak angolul és németül beszéltem — tette hozzá szerényen. Zenész akartam lenni. Hegedűművész, de sajnos, tönkrementek a kezeim...

Jól megnéztem a levágot keztüjből kikandikáló ujjakat. Ezekkel az ujjakkal aligha lehetett Paganini-t intonálni...

Amig a többiek hordták a havat, a következőket tudtam meg.

Tönkrementek. Először elárverezték az üzletüket, azután kitétek őket a lakásukból. Egyideig a Mária Valléria-telepen laktak. Itt kaptak szükség-lakást. Azután innen is kikérültek... Most Kispeszt határában laknak. Kértem a címüket. Szégyenlős pir lepte be arcát.

— Ne haragudjon. Olyan a lakásunk. Igazán nem alkalmas látogatók fogadására. *Sejtheti*, hogy milyen mondta. Nevetett, igazi filozófus belenyugvással, ahogy nyolcvanasztendő öreg emberek szoktak. Ő pedig harminöt éves volt. Az öccse harminckettő.

De jött a felügyelő és nekem el kellett mennem. Lassan lesétáltama Páva-utcai templomhoz. Közben besötétedett és megkezdődött az Istentisztelet. Csend volt. Kevesen voltak. A szombat már *kiment*, az emberek vasárnapra nem nagyon siettek imádkozni.

Egyszer csak felhangzott a kadisch. Az előimádkozó csendben kezdte, de hátal a templom legsötétebb sarkában hangosan zokogott két fiatal férfi.

Jiszgadol, vő jiszgadol...

Megismertem őket. Az én két hóhányó barátom volt, Horovitz Géza és László

mondtak kadischt néhai Horovitz Leó kispeszt kereskedő édesapjukért. A hivatalka halkán imádkoztak a két fiúval.

A fal mellett egy kis polcon két kis méceses imbolygó fénye viláncolt az áramló levegőben.

Azután vége lett az imának. Lassan kimentünk. Ők siettek. Nem esoda. Másfélóraig tart hazáig az út.

Kint az utcán észrevettek. Mosolyogva üdvözöltek. Az idősebb még megkérdezte: Mit gondolt esni fog holnap a hó?...

— Hogyne — mondtam bizakodón. Egész biztos. Még sokszor fog esni...

De nem esett. Kisütött a nap és minden elolvadt. Elolvadt minden, mint a tavaszi remény. Elvitte a napi hét pengőt.

Pedig szívesen fáztam volna továbbra is. Nem azért, mert ők voltak, mert zsidók voltak, hanem valami másért, valami olyasmért, amit az ember legfeljebb csak imáiban tud elmondani, de csak súgva, suttogva, mikor igazán az Örökkévaló közelségét érzi...

Egyébként a Horovitz fiúk még sohasem találkoztak *Milotay*-val, sem a fronton, sem a hófronton. De ez nem is fontos. Csak úgy megjegyzem, mint hogy Horovitz Géza három évig hadifogságban is volt. (dfe.)

Palestine Shipping Co. Ltd., Haifa.

A Palestínai hajózási társaság március 13-tól kezdve kéthetenként rendszeres hajójáratot tart fenn

Triest—Haifa

között.
A 10.000 tonnás „TEL-RVIV” nevű gőzösön csakis egy egységes I. osztálynak megfelelő osztály van. A teljes úton új kettő és négy személyes kabinjai a legmodernebb kényelemmel, hideg-melegvíz szolgáltatással, szellőztető készülékekkel stb. vannak felszerelve.

Gyönyörű séta- és sportfedélzetek és társashelyiségek.
Legelsőrangú élelmiszer. Kivánságra szigorúan rituális ellátás.

Felvilágosítást ad és részletes leírásokkal készítséggel szolgál a Palestine Shipping Co. Ltd., európai vezérigazgatója V., Vágó-utca 5. Telefon: 816-96, 842-96.

Felvilágosítás és jelentkezés az „Egyetértés” kiadóhivatalában
Telefon: 32—4—17

európai nivójuak, a kiadási kedv virágzik, az előkelő színházak büszkén hordják neveiket: „Habina“, „Ochel“ és a héber opera már rendszeressé válik. A valódi, régi jeruzsálemi mégis leki-
osnylőleg nézik — a jövővényeket és a nagy, népes várost. Oh, üzlet van Jeruzsálemben, látványosság, a gondolat és a kutatás, az isteni gondolat. A skopushegyi egyetem szelleme uralkodik Jeruzsálem újvárosán, és az imádás szelleme még mindig nem távozott szent

helyeiről. Még mindig százával ének itt csendes emberek, akik egész életüket a anulásnak szentelik és ezrével élnek Tel-Avivben olyanok, akikben a megélhetés gondjai, a telepítés már régen megölte — Hyerussolajim utáni vágyat. Ez az a kikötő, amely az Ereczraeibe törtető hazatérőket fogadja. Jeruzsálem pedig a magaslat, ahová a népek — mindenik a maga módja szerint — elzarándokol — Istenét keresni.

Nemzeti egység . . . ?

Kül- és belpolitikai tanulságok egyre inkább azt a megfontolást érelik meg a vezető államférfiainkban, hogy Magyarország lakosságát osztatlan egységbe kell tömöríteni, mert a különböző veszedelmekkel csak egy szintetikus társadalom veheti fel eredményesen a küzdelmet. Ennek a törekvésnek előszavú megjelenéseit egyre gyakrabban halljuk napjainkban felelős politikai tényezők ajkáról, különösen olyankor, amikor éppen a leggyakrabban támadott magyar társadalmi rétegek: a zsidóságnak — a segítségére apellálnak a nemzetmentő munkában.

Fájdalom azonban csakis ilyenkor halljuk, de sohasem akkor, amikor védeni kellene ezt a réteget; védeni az orrvadászok, a nyelvtölgötök, a szellemi, erkölcsi és politikai értelemben vett *canaille* mérgekeverése ellen. A laikus erre azt felelhetné, hogy hát védje meg magát a zsidóság egyedül, elvégre őt támadják. És ez a felelet első pillantásra valóban tetszetős, de hogy a gyakorlatban ma használható, — ezt szintén csak a laikusok irhatnák a zsidó bátorítás hiányának a terhére. Mert nézzük csak meg alaposabban, mit tehetne a zsidóság önön védelmében.

Minden védelem minősége a támadás minőségétől függ. A zsidóságot érő támadások javarésze ma szellemi téren érvényesül, ami nyilvánvalóan nemcsak parhuzamosa, de előidézője és táplálója az egyéb térrumokon végrehajtott támadásoknak. E szellemi támadásoknak ésszerűen csak szellemi védekezéssel állhama ellent a zsidóság, még pedig nem a támadáshoz hasonló üres és durva szájkodások alantas eszközével, hanem a zsidó szellemi felsőbbrendűség, a zsidó tehetség és hivatottság dokumentálásával. De éppen ennek a tanúságtételnek a lehetőségét csökkentették az utolsó másfél évtizedben a minimumra. Mert, emlékezzünk csak vissza: amíg a zsidóság korlátlanul adhatott tudósokat, orvosokat, jogászokat, bírakat, miniszterialis férfiakat, kultúrát és államot fenntartó nagytehetségű elemeket Magyarországnak s ezzel az adománnyal, az építésnek és fejlődésnek evvel a részvállalásával állandó bizonyosságot szolgáltatott értékessére mellett, — addig a korlátolt és profán nyelvtölgötés megmaradt eredeti szülőföldjében: a mosókonyhákban és a szertmühelyekben, melyeknek jellegét még ma is teljesen magán viseli.

És éppen ezt a fegyvert, a tett és a teremtés fegyverét, mely ékebben szől minden vitánál, ütötték ki a zsidóság kezéből.

A laikus most azt mondaná: más fegyver nincs? — Csakugyan a harcokban láttunk más fegyvereket is — feleljük, — de ezek — méltatlanok a zsidósághoz. A zsidóság nem akar államot az államban, a zsidóság nem kreál specifikus jogot a jogrendben, a zsidóság nem szervez erőszak-organizációt az ország természetes organizációjában, melyben az erő intézménye az államrendet illeti. A zsidóság loyális, toleráns és faji tradícióinál fogva törvényisztező. És ez utóbbit ismételnünk kell: *faji tradícióinál fogva törvényisztező*, bármennyire akarják is ennek éppen az ellenkezőjét a legtűzeesebb helyezőkkel rásütini. Mert vajjon melyik nép desekeldhet Európában azzal, hogy ötödfele ezredében át meg tudta őrizni és tisztelőben tudta tartani törvénykönyvét, mint ahogy a zsidóság konzerválta, érvényben tartotta, sőt idegen fajokra és vallásokra is hagyományozta a — Szentírás.

Maradna tehát a harmadik fegyver: a nyelvelésre nyelvveléssel dacoló válasz. Köszönjük: ebből már nem kérünk. Addig felelgetünk csupán, míg úgy hittük: meggyőzőssel, a józan észhez apelláló igazunk hangzatosításával eredményt érhetünk el. De ma már nem tesszük: beláttuk, hogy a gyűlölet mérgező tüz-okádó bábái nem tévelygők, hanem tudatos, az igazság előtt tervszerűen szemethunó konspirátorok.

Álljon itt három idézet, három különböző „újságból“ annak illusztrálására, hogy ez a mérgekeverés nem szünetel, nem ismeri a nyugalmat és a szélesedést még olyan napokban sem, mikor vezető faktorok a nemzet egységének harmonizát fújják permanens állandósággal a veszedelmek elhárításának érdekében. O nem „Nemzet Szava“ és nem „Nemzeti Szocializmus“ és nem „Uj Magyarország.“ Mert a Rossz kifogyhatatlan az új jelmezek produkálásában. Hogy mondta azt a legnagyobb magyar költő?

„Mert a Réznek ezer a hangja,
Mert a Réznek ezer az arca.“

Az első idézet a „Magyarok Lapja“ tisztes hangzású címet viselő sajtótér-mékhől való. Míg ez a lappéldány kezünkbe nem került, nem is tudtuk, hogy ilyen nevű lap is van. E nemes orgánium ezeket mondja:

„Napilapjaink túlnyomórészt zsidók tulajdonában és zsidók szerkesztésében jelennek meg. Még a kormánylapoknál a Budapesti Hírlapnál, a 8 órai Újságnál, és a Függetlenségénél is szép számmal vannak zsidók. Hasonló a helyzet a magukat „kereszténynek“ hirdető lapoknál is. Pl. a Magyarország azzal di-

esekszik, hogy nincs zsidó munkatárs. holott munkatársai közül hétnek ereiben zsidó vér folyik, egnek zsidó felesége van, kiadóhivatali igazgatói közül az egyik a pécsi rabbi fia, a másik mohamedán vallású zsidó. A helyzet szomorú az Uj Magyarországnál is, mert itt meg három belső munkatársnak van zsidó felesége s egyik fontos rovatnak a vezetője félzsidó. A Központi Sajtóvállalat katolikus jellegű lapjainál az egyik belső munkatárs neve a Zsidó Lexikonban is szerepel, több megkeresztelt zsidó, félzsidó, vagy zsidó asszony férje. Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy egyetlen igazán magyar, zsidómentes napilapunk sincsen.“

A következő idézet a „Nemzeti Élet“ című hetilapból való. Ezt a lapot Budavár László, a fajvédő és ébredő multú levitézlett politikus, konjunkturalovag szerkeszti. Ami egyben megmagyarázza nemcsak a gyűlölet, hanem a buta gonoszságot és gonosz butaságot, ami belőle csepeg. Ime:

„A szerbek legutóbbi brutális támadása. — faji szempontból tekintve az incidenst. — a francia zsidó nemzetközi kufárok szalmaszál után való kapaszkodásának eredménye. Valami büzlött már régóta a keleti atmoszférát uraló zsidók berkeiben, valami volt és van készülé-
ben! A temperamentumos és türelmetlen szerbek viszont nem tudták bevárni a parancsot és éppen úgy, mint az első és második balkáni háború idejében, valamint a világháborút megelőzőleg, időelőtt kezdették meg most is a cirkszti. Ezért most ki fognak kapni, mert ezzel csak felkeltek a tisztességes keresztény világ figyelmét a Magyarországon ellen Trianonban elkövetett gázság iránt.“

Nos, mit szólnak hozzá?

A harmadik idézet a jezsuiták lapjából, a „Szív“-ből való, ami ha nem szoktuk volna már meg, azért volna fájdalmas, mert a jezsuita rend, a hivatalos katolicizmus dőlegetett gyermeke, már az hivatalos katolicizmus hivatalosan mindenkor a felekezeti türelem szószólója. De nem ez a szí szíval meg soraiban, mikor így ír:

„Egy hazafias mulatságnak résztvevő hölgyeiről kikutatuk, hogy melyik hol csináltatja estélyi ruháját. Egész sor keresztény vezérember feleségéről megállapítottuk, hogy egy tipikus zsidónak az üzletéből és műhelyéből hozták kosztümjeiket. Férjeik oly szépen szoktak szónokolni a keresztény összetartásról és a magyar faj pártolásáról, de úgy látszik, hogy ezzel a szónoklattal beteljesítettnek vélik keresztény vezérférfi kötelességeiket.“

Egyszer már jó volna ezeknek a faji védelmet és keresztényi jelszavakat kiadó, de nem keresztényekkel dolgozó farizeusoknak kiaplakáirozni neveit!

Ime az írás! És most jöjj ide böles, tanácsadó és mond meg: érdemes-e ezekre válaszolni . . . ?

H.K. L.

Ahol a szegénység, onnét menekül a barátság. (Zsidó közmondás.)

Mit ér az embernek a bölcsesség, ha az ostobaság uralkodik. (Zsidó közmondás.)

Sass Irén:

Juli néni — Novella —

Hogy Juli néni milyen magas volt fiatalkorában, azt nem tudom, de mikor én megismertem, már olyan volt, mint egy tőpörödött kisgyermek. Madárcentú, ráncosarcú, sovány, kis törpe volt Juli néni, akinek apró arcában csak a szeme élt. Az egyik szeme. Mert fél szemére megvakult öreg korára Juli néni, fél szemének világát elhomályosította a szürke hályog.

Sohasem láttam még olyan apró kezeket felnőtten, mint amilyen apró kezei Juli nénié voltak. Kis vékony, sovány kezeskék voltak, mint a madárlábak. És ezekkel az apró kis gyermekkezekkel, azzal a tőpörödött, vékony, elvénült kis gyermekalakjával és 89 esztendejével Juli néni — családientartó volt.

Igaz, hogy ebben már nagy gyakorlata volt Juli nénié. Ötven esztendeig állt módjában gyakorolni a családientartás művészetét, mert alig 30 esztendő volt, amikor meghalt az ura, s ő özvegyen ittmaradt a kislányával. Ezekben az időkben, mikor Juli néni még fiatal volt, kalapokat csinált. Gyakran mesélte, hogy senki olyan szép „francia“ kalapokat nem tudott készíteni, mint ő. Volt azokon az aprócska, zsemlyenagyságú kalapokon minden, ami asszonyszívének és szemnek gyönyörű: selyem, tüll, csipke, flitter, bársonyvirág és göndör struccotoll egyaránt. Éjjelnappal varrta Juli néni ezeket a gyönyörű kis kalapokat a környékbeli legnagyobb zsidó asszonyoknak, de éjjelnappali robotjával sem tudta soha annyira vinni, hogy egy kis üzletet rendezhetett volna be magának Üzletet „üveges auszlággal“, színes címtáblával, ami élete végéig örök vágya és álma maradt Juli nénié, de amely álma sohasem valósult meg, mert az éjjelnappal tartó keserves munkával szerzett pénzeceket, egyik-napról a másikra mindig felemészítette a házbér, az élelem, no meg aztán hol egy-egy iskola-táska, hol egy-egy üveg orvosságra a kislányának.

És Juli néni mégis felnevelte a lányát.

Isten tudja, hogy csinálta, de felnevelte egészséges, erős hajadonná, azokból az apró francia kalapokból szerzett pénzen s amily csodálatos volt Juli néni pénzkereső művésze, oly csodálatos volt nevelőművésze is, mert minden várakozás ellenére leánya, „a Riza“ két fejjel magasabb, erősebb, izmos, fiatal nővé serdült anyjánál. Persze Riza is a kalapkészítést tanulta ki, de ő már üzletben dolgozott és a keresetét egy fillérrig magára költötte, mert így kívánta az illendőség, sőt Juli néni elsősorban, hogy egy férjhez adandó fiatal leány mindig szépen legyen öltözve s teljen neki egy-egy bábra és egy-egy színháza is. A családientartás gondja ilyen formán továbbra is Juli néni vállán maradt, de nem is volt ő olyan asszony, aki ettől megfájdult volna. A kalapokban új divatok jöttek, senkinek sem kellett már az ő flitterdíszes, tüllös, csipkés francia kalapjai, áttért hát Juli néni egy új iparágra: a *harisnyakötésre*.

En már mint harisnyakötőt ismertem meg. Gyönyörű, apró, gyönyörűsű „patent“ harisnyában szaladgáltam le egész gyermekkoromat, mert mi is a Juli néni kliensei közé tartoztunk. Hiába jöttek egyre-másra divatba a szebbnél-szebb, gépi kötésű harisnyák, hiába voltak olcsóbbak is, Juli néni vasmarokkal tartotta klienseit és lehetetlenség volt gépi harisnyába járni ott, ahová egyszer Juli néni betette a lábát.

Hozzánk való viszonya igen különös volt. Hozzánk nemcsak akkor jött, amikor a megrendelést felvette, vagy az árut leszállította, hanem aközben is, amikor a munkát éppen készítette. Közel lakott hozzánk s különösen télen, egész délutánokat kötött nálunk a kályha mellett, amiből neki az a haszna is megvolt, hogy ezalatt az idő alatt, ottlön nem kellett fűtenie. Nekem pedig az volt a hasznom, hogy Juli néni mesélt.

Távolról sem gyermekmeséket, távolról sem Hóféhérkéről, vagy Hamupipó-

kéről, de talán éppen azért érdekelt minden szava rendkívüli módon. Juli néni az életét mesélte. Szenvedéseit, megpróbáltatásait, gondjait, fájdalmait, aprólékosan és őszintén, de valami csodálatos optimizmussal és mindig anélkül, hogy egyetlen zokszót is ejtett volna az élet, a földön és senkire sem haragudott, mert hiszen neki soha, senkire sem haragudott, neki soha, senki el-lensége nem lehetett. Hiszen kivétel-sen jó viszonyban volt az Uristennel. Ha Juli néni azt a közkeletű beszédfor-dulatot, hogy „ezt csak a jó Isten tudja megmondani“, vagy „a jó Isten a megmondhatója“, előadása közben használta, ez az elcsépelet szólas az ő ajkán mindig valami borzongatóan intím és valóságos kifejezést nyert, az ember hálaladó volt elhinni, hogy a jó Isten Juli néni minden dolgát tényleg szá-montartja, s hogy Juli néni tudja azt, hogy a jó Isten milyen különös buzgalommal foglalkozik éppen az ő ügyei-vel.

Mikor egy alkalommal anyám megje-gyezte Juli néniéket, hogy öreg korára és félszemére (mert ekkor már félszeme volt) való tekintettel abba kellene már hagyni a harisnyákkal való lőtást-futást, és hogy a leánya most már el-tarthatná talán őt, Juli néni fölényesen legyintett:

— A lányom tartson el engem?! Ugyan, liebe, gute Frau, hát hogy tarthatna ő el engem, mikor olyan fiatal és olyan gyámoltalan?!

Egy nagyon csúnya, viharos délutánon Juli néni örömmel futott át hozzánk a betejezett szürke patentharisnyákkal, s miközben anyám kifizette a pamut és munkadíj árát, boldogan újságotla:

— Férjhez fog menni „a Riza“, ha Isten segít, férjhez fog menni. Egy szabósegéd vesz el.

Hamarosan kiderült, hogy a szabósegéd Juli néni egyik kliensének albér-lője volt és a derék, apró, kis öreg-

Lion Feuchtwanger nagysikerű regénye a

Jud Süßs

a Britisch Gaumont produkciójában elkészült

CONRAD VEIDT ebben a filmben éri el színesi pályájának zenitjére

Bemutatja a RADIUS

asszony addig járt a nyakára s addig vetette meg vele a duplaszálú gyapjú fonálból kötött téli zoknijait, ameddig a lányát is a nyakára sózta. Tényleg a szabósegéd beleszeretett a csinos és jólöltözött Rízába, aki amellet még pénzt is keresett, ami abban az időben még egész szokatlan és jelentékeny dolog volt. Emlékszem, úgy néztem Riza nénihez ezután a bejelentés után, mint valami hősré. Ismertem Rízát, ismertem a magas, erős, sudártermetű leányt s mint hogy hét esztendősem fejemmel a férjhezadást valami fizikai ténynek képzeltem el, sehogy se tudtam megérteni, hogy ez az aprócska öregasszony, aki alig volt egy fejjel magasabb nálam, hogyan tudta felemelni és a szabósegédnek odaadni a lányát?! Gyermekagyamban éreztem ebben valami rendkívüliséget s fogalmam se lehetett persze róla, hogy milyen közel jártam a valósághoz.

Mikor Riza férjhez ment, az anyám megint csak megpendítette Juli néni előtt:

— No, Juli néni, remélem, hogy ezután már csak eltartják magát a lánya, meg a veje?

Juli néni oldalát fordította az aprócska fejét, amittől mindig úgy nézett ki, mint egy kis madár és csendesen, boldogan mosolygott:

— Hova gondol, liebe, gute Frau? Hogy ők tartsanak el engem? Hiszen olyan fiatalok és olyan szerelmesek!

Azután egy napon Juli néni nem jött el hozzánk. Csodálkoztunk, mert tél volt s mert tudtuk, hogy azt a kis alberlérti szobát, amit Juli néni „a Riza” férjhezmenetele óta tartott magának, az egyre inkább gyérülő kliensektől kapott pénzből nem nagyon tudja befűteni. Mert hiszen akármilyen erélyes kereskedő volt is Juli néni, akármennyire is markában tartotta megrendelőit, azok lassanként mégis csak megfogytakoztak. A gépi és gyári áru kiszorította Juli néni kézenkötött, szolid harisnyáit. Ahol a gyerekek 10–12 évesek lettek — különösen a leányok, — nem akarták már többé a Juli néni vastag harisnyáit viselni, hanem az átlátszó muszlinharisnyákra fáj a serdülő kamaszleányok foga. Nálunk egyelőre nem fenyegette ez a veszély Julis néni, mert hétéves voltam s nekem az ő „patent” harisnyái még mindig igen megfelelő divatcikknek voltak. Éppen

ezért csodálkoztunk rajta, hogy tél is volt, harisnyát is rendeltünk Juli néni s ő mégsem jött át délután, hogy a kályhánk mellett, szemünk láttára készítsen el az árut.

Egy szomszédasszonytól tudta meg anyám, hogy Juli néni reggel árut szállított haza, a sikos járdán megcsúszott, eltörte a lábát és mentők bezállították a Rökuskórházba. Harsogóan hideg, napsütéses téli délután volt, mikor anyámmal elmentünk meglátogatni Juli néni. Ott feküdt egy hosszú-hosszú teremben, a sarokban, egy nagy, komoly, felnőttnek való hosszú vaságyban, de olyan kicsi volt, hogy a barna lőszortakáró alatt akkorának látszott, mint egy kis gombóc. Boldogan fogadott bennünket és már messziről integetett felénk apró madárkezzeivel, mert egy szemével is hamarabb meglátott bennünket, mint mi őt. És ekkor sem volt elkéserevde. Mutatta vékony, öreg lábát, ami most óriásira dagasztva feküdt gipszbe és kötésekre pólyálva az ágyban, mint valami egészen nem Juli nénihez tartozó dolog és reménykedett Juli néni:

— Hamarosan meg fogok gyógyulni, „ebcsont beforr”, hiszen Isten tudja, hogy én nekem nem szabad betegnek lennem, mert akkor nem tudok kenyeret keresni.

— Ez az „Isten tudja” megint olyan intímül és olyan közelről hangzott ajkairól, hogy meg voltam győződve róla, hogy Juli néni váratlan balesetéről azonnal, dringend már tudja, hogy Juli néni munkaképtelen s így biztosan gyorsan fog intézkedni, hogy hamarosan meggyógyuljon.

Anyám odafordult a kis öregasszonyhoz:

— A leánya kint volt már magánál, Juli néni?

— Nem... — fordította el a fejét kicsit szégyenkezve Juli néni a durva vászonpárnán, — de telefonált és érdeklődött... Kijönni, még nem volt ideje...

— Hogyan? Még meg sem látogatta?!

— Hiszen csak tegnap hoztak be és tudja liebe, gute Frau, hogy a leányomnak kishabája van és a kishaba köhög.

— És akkor egy hosszú, félórás, lelken-dező, boldog rajongás következett a kishabáról, az umokáról, aki háromhó-

napos volt, de hét kiló, valami csodagyerek s aki köhög. Persze, hogy egy ilyen gyönyörű, drága, kishabát egy pillanatra sem hagyhat magára a mamája, még akkor sem, ha közben a nagymama kitöri a lábát és beviszik a kórházba.

De azért Juli néni is érezhette, hogy nincs egészen rendben a dolog, mert boldog áradása közben egyszerre csak elhallgatott, elfordította fejét a párnán úgy, hogy csak a vak szem volt felénk fordulva, s mi nem láthattuk, mit mond a beszédes, élő szemé.

De amikor anyám rosszalólag s már egy kicsit mérgesen és hevesen kifakadt:

— No, hallja, Juli néni, és ha akárhogyan köhög az a gyerek! Micsoda lány a maga lánya, hogy még ki se jött! És a veje?

Juli néni visszafordította a fejét, egy-két percig megadó, szomorkás mosollyal, némán nézett anyámra és aztán, ahogy szokta, az ő megértő, derűs hangján újra elkezdte:

— Hagyja... liebe, gute Frau... hiszen olyan fiatalok és olyan... *hála Istennek*.

Ekkor láttam először életemben Juli néni sírni.

A vak keserve

Írta: Rutkai Sándor.

A vak keserve
Vakká dorongolt engem az Isten
egy szerencsétlen pillanatban,
mégis nagy ível mondom ki nevét
és nem dobálom Hozzá köveket
fékozó szavakból.

Lehorgasztott fejjel alázatot hordok
és a szavak egyenes botjára támasztva
cipelem felszenü életem terhet
Feléje, hogy kedve teljek bennem.

Nem zúgolodom,
de sokszor két marokra fogja szívemet
a keserűség, s bánatossá szomorkodom:
ilyenkor nem izlenek a zenék,
a nők negédes ajkán is ürömet érzek
és nagyon félek az emberektől.

Igyekszem elkendőzni nyomorúságomat
a szájakozók serege előtt,
s csendesen megbúvok vérző magammal,
nehogy a testvériesülni akaró részvét
megalázó kopogása
bezüzza lelkelem is a szemeket...

Jó tanács. A mai súlyos gazdasági viszonyok minden embert fokozottabb takarékosra kényszerítenek. Ezért kétszeresen fontos, hogy pénzünkért kellő elismerést kapjunk. Ugyeljük arra, hogy bevásárlásainknál régi márkás céget keressünk fel és mint ilyen a legmelegebben ajánlhatjuk KOZMA LAJOS hittestvérünk 75 éves cégét, (VII., Károlyi krt. 3. sarok), ahol kalap, sapka, fehérnemű, vagyis a férfiruházkodás minden cikkét a legjobban vásárolja. Hivatkozzék lapunkra, úgy nagy engedményben részesül.

Izraelita Országos Gyűlés

Általános tudnivalók

Igazolvány és jelvény.

Az Országos Gyűlés háznapjai hivatala az Országos Gyűlés tagjait fényképes igazolvánnyal és jelvényvel látja el.

Az igazolványokat 1935 február 27-től, szerdától kezdve lehet átvenni az Országos Gyűlés háznapjai hivatalában (VII., Sip utca 12. III. 41.), személyazonosságát igazoló okmány e célból bemutatandó. Együttel fénykép elhozatalát kérjük. Az igazolvány az Országos Gyűlés tanácskozó termébe való belépéskor okvetlenül felmutatandó. Ugyancsak a háznapjai hivatalban vehető át az Országos Gyűlés jelvénye is, melynek ára az igazolvánnyal együtt két pengő.

Tudakozó iroda.

Február 27-től, szerdától kezdve az Országos Gyűlés tagjai részére a háznapjai hivattal kapcsolatosan tudakozó iroda áll rendelkezésre (VII., Sip utca 12. III. 41., telefon: 41—9—19), amely iroda minden tudnivaló tekintetében felvilágosítással szolgál. Sürgősebb iratok elkészítésére gyors- és gépirónok vehetők ugyanott igénybe.

Ezenfelül az egyes szállodákban is esedéges felvilágosítások céljára tisztviselőink állanak az Országos Gyűlés vidéki tagjai rendelkezésére.

Az Országos Gyűlés tagjai legkésőbb az évi február 29-ig jelenték be budapesti címüket a háznapjai hivatalban.

Az Országos Gyűlés ülésének és ünnepségeinek programja

Március 3-án, vasárnap,

délután 5 órakor az Országos Magyar Zsidó Múzeumban (VII., Dohány utca 2.) a kongresszusi kiállítás megnyitása, amelyre az Országos Gyűlés tagjait, ezúton tisztelettel meghívjuk.

Este 7 órakor Stern Samu, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának elnöke *ismerkedő tea-estét* ad a hitközség dísztermében (VII., Sip utca 12. II. 33.), amelyre az Országos Gyűlés tagjait az Elnök úr ömeltősága ezúton tisztelettel meghívja.

Március 4-én, hétfőn,

délután fél 11 órakor ünnepi istentisztelet a pesti izr. hitközség Dohány utcai templomában.

Az istentisztelet rendje:

1. Hiszekegy.
2. Ma Tauvu.
3. Ünnepi szónoklat:
Dr. Hevesi Simon pesti vezető-főrabbi,
4. 24. zsoltár.
5. Himnusz.

Felkérjük az Országos Gyűlés rabbi-tagjait, hogy az ünnepi istentiszteleten papitálárban, a Gyűlés polgár tagjait pedig, hogy sötét ruhában megjelenni sziveskedjenek.

Az Országos Gyűlés tagjai részére fenntartott helyek állanak rendelkezésre.

Március 4-én, hétfőn,

délután 11 órakor az Országos Gyűlés

megnyitása a hitközség dísztermében (VII., Wesselényi utca 7.). Megjelenés sötét ruhában.

délután fél 2 órakor Deák Ferenc, báró Eötvös József, Kossuth Lajos szobrainak és mindama nagyjaink sírjainak megkoszorúzása, akiknek emlékét hálás kegyelet őrzi.

A kiküldöttek délután fél 2 órakor indulnak a Wesselényi utca 7. sz. alól, a rendelkezésre álló autókkal.

A további részleteket az Országos Gyűlés hirdető oszlopán tesszük közzé.

délután 4 órakor a pesti chevra kadisa alapítási ünnepélye, Jom-Kippur-Koton istentisztelet keretében a pesti izr. hitközség Dohány utcai templomában. Az ünnepi beszédet dr. Hevesi Simon, pesti vezető főrabbi mondja.

délután 5 órakor az Országos Gyűlés délelőtti ülésének folytatása, a pesti izr. hitközség dísztermében (VII., Wesselényi utca 7.).

Március 5-én, kedden,

délután 9 órakor az Országos Gyűlés délelőtti ülésének folytatása, a pesti izr. hitközség dísztermében (VII., Wesselényi utca 7.).

Március 5-én, kedden,

délután 5 órakor az Országos Gyűlés ülésének folytatása, a pesti izr. hitközség dísztermében (VII., Wesselényi utca 7.).

Március 5-én, kedden,

este 8 órakor ünnepi vacsora a székesfővárosi Vigadó összes termeiben. Megjelenés szmokingban, vagy sötét ruhában.

Az Országos Gyűlés vidéki tagjait feleségükkel együtt a vacsorán a pesti izr. hitközség látja vendégül. Kérjük, hogy úgy ők, mint az Országos Gyűlés fővárosi tagjai jegyeiket, illetve ha ohajtják feleségük jegyét legkésőbb március 4-iken déli 12 óráig vegyék át a háznapjai hivatalban (VII., Sip utca 12. II. 41.). A vacsorán való részvétel ez időpontig okvetlenül bejelentendő.

Március 6-án, szerdán,

délután 9 órakor az Országos Gyűlés ülésének folytatása, a pesti izr. hitközség dísztermében (VII., Wesselényi utca 7.).

déli 1 órakor a pesti izr. hitközség és a pesti chevra kadisa intézményének megtekintése. Indulás déli 1 órakor Wesselényi utca 7. alól autocarokkal. Az intézmények megtekintése közben.

délután 2 órakor ebéd a pesti izr. hitközség kórházában.

Jelentkezés legkésőbb március 4-iken délután 6 óráig, a háznapjai hivatalban (VII., Sip utca 12. II. 41.)

délután 5 órakor az Országos Gyűlés ülésének folytatása, a pesti izr. hitközség dísztermében VII., Wesselényi utca 7.).

A program további részleteit az Országos Gyűlés ülésének alatt fogjuk megállapítani és kellő módon közzé tenni.

FIGYELMEZTETÉS!

Felhívjuk szíves figyelmét arra, hogy az Országos Gyűlés tanácskozásai aligha fognak az első hét végéig befejeződni és ehhez képest a csütörtöki ülésen fognak megtörténni az intézkedések a továbbiakra nézve.

Budapest, 1935 március havában.

Az Izraelita Országos Gyűlés Háznapjai Hivatala.

HIREK

Gyászülés. A budapesti aut. orthodox izr. hitközségi választmány, egyik legrégibb tagjának: Deutsch Vilmosnak elhunytá folytán a mai napon rendkívüli ülést tartott, amelyen a hitközség elnöke, óbudai Freudiger Ábrahám kormányfőtanácsos, a hitközségi körök öszinte gyászának kifejezést adott és a elhunyt kiváló egyéniségét kellőképpen méltatta. Kegeletes szavakkal emlékezett meg az elhunyt nagy érdemeiről, amelyeket majdnem 5 évtizeden keresztül a hitközség és intézményei körül szerzett. A választmány Deutsch Vilmos emlékét jegyzőkönyvileg megörökítette és többféle kegyeletes intézkedése között azt is elhatározta, hogy az elhunyt i. hó 20-án d. e. 11 órakor a németvölgyi (Csörsz-u.) temetőben végbemenő temetésén testületileg részt vesz, továbbá, hogy a Kazinczy utcai főtemplomban az elhunyt lelki üdvéért emlékmécs gyújtassék.

Rosenberg Sándorné ünneplése. A VIII—IX. kerületi nőegylet keddi választmányi ülése, amely ezúttal a Pesti Izraelita Hitközség dísztermében folyt le, Rosenberg Sándorné elnökasszony ünneplésével kezdődött. A választmányi ülésen teljes számban jelentek meg a választmány tagjai és a körzetek elnökségei. Megjelent Stern Samu hitközségi elnök is. Napirend előtt Zahler Emil dr., a IX. kerületi körzet díszelőke, hitközségi előjáró erélyes szavakban utasította vissza azt a példátlan és izléstelen támadást, amelyet az egyik fővárosi boulevard lap intézett néhány hónappal ezelőtt a nagyérdemű elnökaszonny ellen. Az egész körzet és a választmány nevében biztosította az elnökasszonyt osztatlan szeretetükről és ragaszkodásukról. Stern Samu a hitközség elnöke ugyancsak ilyen értelemben beszélt. Lelkes szavakban méltatta Rosenberg Sándorné nagy érdemeit a zsidó szociális munka terén, akiknek csak egy hibája van, hogy mindig többet szeretne adni szegényeinek annál, amennyit lehet. Epstein Manó dr. a körzet nevében üdvözölte az elnököt, majd letárgyalták a napirendet.

Az Izraelita Szűnidei Gyermektelep Egyesület gyászja. Súlyos csapás érte az Izraelita Szűnidei Gyermektelep Egyesületet Deutsch Vilmos elnökhelyettesének elhunytával. Deutsch Vilmos min-denkor nagy áldozatkésztséget tanusi-

Occsió! Ilyen még nem volt! Occsió!

500 darab paplan olcsó kiárusítása!

Kloth paplan P 9.—-tól. Legfinomabb pehelypaplan P 60.—-tól

Átdolgozások a legjutányosabb áron

Dunnából pehelypaplant készítek műselyem brokáttal P 22.—-ért

PAPLANGYÁR: Budapest, VIII., Práter-utca 53.

tott az egyesület iránt. A megboldogult temetésén, mely február 20-án a gyászolók nagy részvétele mellett ment végbe, az egyesület igazgatósága és választmányja testületileg vett részt és azontúl is emlékéhez méltó módon röjja le kegyeletét Deutsch Vilmos iránt.

Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat 1935. február hó 27-én, szerdán d. u. 6 órakor a Pesti Izr. Hitközség dísztermében (VII. Síp-utca 12. II. em.) felolvasó-üést tart. Tárgysorozat: 1. Dr. Turóczy-Trostler József: Thomas Mann. 2. Lenkei Henrik: Egy költemény. 3. Pap Károly: A gyermek Hillél (novella). Vendégeit szívesen látjuk. — Belépődíj nincs. A megkezdett előadás folyamán sem a belépés, sem a távozás nincs megengedve.

A szekszárdi Talmud-Tóra kultur-estje. A szekszárdi zsidóság Talmud Tóra egyesülete folyó hó 10-én este, a Kereskedelmi Kaszinó nagytermében kultúrestet rendezett. Dr. Rubinstein Mátyás főrabbi megnyitó szavai után Müller László gépészmérnök tartott felolvasást „Zsidók a magyar irodalomban” címen. Részletesen megrajzolta a kiegyezéstől a világháborúig terjedő korszak társadalmi és kulturális viszonyait ismertette. Majd több szavaltatot adtak elő. A jól sikerült előadást tánc követte.

A pécsi Talmud Tóra Egylet e hó 10-én tartotta rendes évi közgyűlését jánosi Engel Róbert dr. elnöklele alatt. Megnyitó beszédében utalt az Egylet értékes kultúrtevélményeire, rendezett pénzügyi helyzetére, melyek az intézmény életrevalóságát fényesen igazolják. Kegyeletes megemlékezést szentelt a múlt évben elhunyt egyleti alapító és rendes tagoknak, Reinfeld Imre, jánosi Engel Gyula, Braun Armin és Markovics Dávidnak, kik közbecsülést szereztek a felekezetnek. Weisz Gábor főtákar Maimonides Mózes születésének 800. évfordulója alkalmából ismertette ezen nagy bölcselet és törvénykodifikátor élete művét, méltatva örök időkre szóló magas szeszmit. Ezen előadás kapcsán dr. Wallenstein Zoltán

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

VI., NAGYMEZŐ-U. 8. TEL.: 23-0-49

Csütörtöktől, február 21-től

Eggerth Márta, Slezák Leó

Bécsi csalogány

Filmoperett 10 felvonásban.

Harold Lloyd

A Diktátor

Vígjáték 12 felvonásban.

MAGYAR ÉS FOX VILÁGHIRADÓK

Az előadások kezdete hétköznap 7/8, 1/7, 1/10 vasár- és ünnepnap 2 órától folytatódagasan. Az első előadás mérsékelt helyárakkal. Jegyvétel hétköznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasár- és ünnepnap d. e. 11 ó.

főrabbi rámutatott azon nagy hatásra, melyet Maimonides művei a későbbi idők legnagyobb bölcseleire tettek. A folytatódag tárgyalások során a közgyűlés tudomásul vette az egyleti adminisztrációról szóló összes jelentéseket.

Szervezett szombatvédelem a tripoliszi kikötőkben. Az olasz fennhatóság alatt álló Tripolisz zsidó lakosságának nagyrésze exportot és szállítást bonyolít le a tripoliszi kikötőkben. A tripoliszi főrabbi, Castelbolognesi a multkor összehívta ezeket a kereskedőket és felkükre kötötte, hogy szombaton ne rakodjanak ki és ne szállítsanak. Továbbá arra kérte őket, hogy keresztény cégeknek eloglalt zsidó munkásokat és alkalmazottakat igyekezzenek ok foglalkoztatni, hogy lehetővé tegyék számukra a szombat megtartását. A kereskedők a főrabbi szavainak hatása alatt mindezt írásba foglalták. A főrabbi erre a zsidó kereskedők küldött-ségével megjelent a kikötő parancsnokjánál, aki megígérte, hogy a szombati munkaszünetet következtében semmiféle kára sem lesz az exportöröknek és a szállítóknak. Eme intézkedések bejelentése óriási meglepédeket keltett a nagyrészt exporttal foglalkozó és a szombat szentségét megőrizni óhajtó tripoliszi zsidóság körében.

Az angol Rothschildot követte a francia is. Ő is egy valódi arisztokratát vett a legrégibbek közül nőül és ő is áttértette a zsidó hitre. Büszkén kommentálják zsidó lapjaink az előkelő konvertitát és nem gondolják meg, hogy ezek a számunkra értéket amúgy sem jelentő áttérések nehéz vádaktól görnyedő vállainkra egy újabb, még súlyosabb vádat raknak.

Stefan Zweig, az egyébként kiváló író, kényyszerű száműzetésében a zsidó írók világ szövetségét propagálja. Ő sem tudja még, hogy milyen zsidó íróknak, a zsidó vallási irodalom szolgálóinak, vagy a nemzeti gondolat szolgálóinak, vagy akik más népek irodalmában foglalnak el oly jelentékeny pozíciót, mint a Zweig testvérek a német litteraturában? Még nem tudja, hogy ezeket az abszolút különböző elemeket miképp hozza egy platformra, kinos zavarba jönne, ha egy ily egyesülés gyakorlati céljai iránt érdeklődőnek nála, de mindegy: a különben oly kiváló íróban működik a zsidó dáfke és hajlandó még a kitért zsidókkal is ösz-szeszövetkezni, hogy megmutassa Németországnak, hogy ok kik. Kik?... Semmi közük sem volt a zsidósághoz, amíg az nem volt üzlet. Fényes tehetségükkel más zsidókat szolgáltak és most, hogy nem kellene, hát világszövetséget csinálnak, hogy így adjanak újabb tápot annak a vádnak, hogy a zsidók a világirodalmat is ki akarják sajátítani.

Súlyos antiszemita kilengések Algírban. Algír Setief nevű városa véres zsidó ellenes jellegű kilengéseknek volt színhelye, melynek két emberélet esett áldozatul. A eséselék megrohanta a

kávéházakat, amelyek közül kettőt teljesen leromboltak. A véres kimeneteli harcokra az adott alkalmat, hogy egy benszült vadászt egy rendőr halálosan megsebesített a kávéházban. Hirtelesen elterjedt a hamis hír, hogy a rendőr zsidó, mire a tömegek egy része a zsidó negyedbe rontott, bevverte a zsidó üzletek kirakatait, kirabolta a boltokat és megtámadta a zsidó lakosságot. Csak miután a legközelebbi rendőrszemről megerősítés érkezett, tudták a rendet némiképp nagynehezen helyre állítani. A hivatalos megnyugtató jelentésekkel szemben megbízható magánjelentések arról számolnak be, hogy a nyugtalan hangulat hatása alatt a szeti és környékbeli zsidó lakosság részben már el is menekült lakhelyéről.

Makkbiádra készülnek Telavivban. Az egész világról összehívják a zsidó tornászokat, hogy görög mintára oltárt állítsanak a rekordoknak, szintjátékokat a testedzésből — amely szerintük is fontos — demonstrálni a világnak, hogy mit tudnak és azután panszokdni, hogy egyes nemzetek a zsidó sportfriaikat nem hajlandók magukénak elismerni. Egy szájból fújni a nemzeti lelkesedés tüzet és az asszimiláció langyos fuvallatát és azután csodálkozni, hogy ezt a szintjátékokat a világ nem hajlandó bevenni.

A „Tel Aviv” elindult első útjára. Az első palesztinai zsidó gőzös, a „Tel Aviv” elindult első útjára a triesti kikötő felé, hogy rendszeres járatait Triest és Haifa között megkezdje. A hajó jelvénye fehér alapon nagy kék „P” betű, hogy úgy a kék-fehér színekkel, mint a „P” (Palesztina) kezdőbetűvel dokumentálja az újonnan épülő zsidó otthonnal való szoros kapcsolatát. Több mint 3000 ember jelenlétében történt a vízrebocsátás, innepélyes külsőségek között. Ebből az alkalomból táviratot intéztek **Dizengoffhoz,** Tel Aviv polgármesteréhez is a következő szöveggel: „Örömmel tölt el a hír, hogy ezekre imája meghallgatásra talált és Ön felépült súlyos betegségéből. Reméljük és óhajtjuk, hogy „Tel Aviv” gőzösi megérkezése alkalmával, amely ma indult első útjára, Önt személyesen, a legjobb egészségben üdvözölhetjük hajónkon”.

Szíriai arab vállalatok Palesztinába teszik át székhelyüket. Ujabb négy arab gyárvállalat tette át székhelyét Palesztinába és valamennyien Sicheben telepedtek le. Röviddel ezelt két damaszki textilgyár költözött át Haifába. Ez a jelenség azzal magyarázható, hogy a vállalatok számára sokkal kedvezőbb kilátások mutatkoznak a fejlődő Palesztinában, mint az iparilag visszamaradt Szíria területén.

Felelős szerkesztő és kiadó:

PINTÉR MIKSA,

Előfizetési ára mellékletekkel együtt 40 pengő.

Kellner Albert könyvnyomdája, Budapest, VI., Hajós-utca 27. Tel.: 29-0-71 18-9-98. Felelős: Dr. Kellner László

Budapest, 5695. adar 26.
1935. március 1.

Ára 40 fillér

XI. évfolyam 9

EGYETERTÉS

ZSIDÓ POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Thék Endre-utca 20.

SZERKESZTI:
PINTÉR MIKSA

Telefon: 32-4-17. — Postatakarékpénztári csekk számla: 27.003

Üdvözöljük a kongresszust!

(B. P.) 1868 óta első egyetemes ülésére jön össze a magyar zsidóság. Kétségtelen, hogy ennek a kongresszúnak kivételes jelentősége volna még akkor is, ha a magyar zsidóság helyzete kevésbé katasztrófális, mint napjainkban. A magyar zsidóság, amely felekezeti egységétartozásánál fogva homogén tömeg: fejlődését, ifjúságának nevelését, jövőjének útját részben lefektette az 1868-iki kongresszus során, hogy az emancipáció eredményét organizált formában, a magyar zsidóság egyetemére nézve, minél szélesebb tömegek számára használja és értékesítse. A magyar kormány az egyenjogúsítás után a zsidó felekezetre bízta, hogy egyházkormányzati, hitfelekezeti és közoktatásügyi ügyeit saját maga rendezze. A mostani kongresszus az akkor megkezdett munkát akarja folytatni.

A magyar zsidóság számban megnövekedett és a közel félmillió mai magyar zsidóság még mindig a majdnem hetven év előtt hozott határozatok szellemében, sok vonatkozásban elavult paragrafusai szerint kormányozza önmagát, felekezeti, nevelésbeli életét, gazdasági, pénzügyi, adózási ügyeit.

Nem kétséges, hogy a hetven év előtti rendelkezések nem felelnek meg a mai idők követeléseinek. Az 1868-iki kongresszus sok esetben nem gondoskodott végrehajtó szervekről. Így például a vallásoktatásra vonatkozó utasítások csak papíron állottak fenn a mai napig, mert ámbár a szabályzat kitünő zsidó szellemben állította össze a népiszkolai és középiskolai oktatás anyagát, nem gondoskodott felsőbb felügyeletről és határozatait megfélelően végrehajtó szervekről. Az 1868-iki kongresszusi határozatok a magyar zsidóság önkormányzati alkotmányának kezdetét, elindulását, befejezetlen épületét jelképezik tehát. Az a munka pedig, amelyet a Pesti Izraelita Hitközség irányítása alatt a magyar zsidóság legkitünőbb jogászai két évi munkával megszerkesztettek, az alkotmány modern szellemben való továbbépítését, kikristályosítását

jelenti. Mindaz, ami hiányzott eddig, ami biztosította volna a magyar zsidóság zsidó értelemben való fejlődését, a mostani statutumokban megtalálható.

Nyugodtan és meggyőződéssel állapítható meg, hogy a kongresszus elé elfogadásra terjesztett új alkotmány ki-

Stern Samu

Szántó Jenő

váló kodifikátori munka és minthogy egy közösség létének alapjait, nyugodt fejlődését a minden eshetőségre gondoló és a szabadságjogokat megvédő alkotmány meghozza azt a fejlődést, amelyre a stagnálás és a pusztulás évei és évtizedei után oly nagy szükségünk van. Hiszen a kodifikátori munka 1868-ban már csak azért sem sikerülhetett teljes mértékben, mert a felekezet akkor csak három csoportra, a neológ, az ortodox és a kettőn kívül álló status quo irányú felekezeti közösségekre. Az 1868-iki Egyetemes Gyűlés eredetileg olyan állásfoglalásra törekedett, amely kielégítheti az orodoxia igényeit is. Ennek ellenére az ortodoxia kivált az addig egységes magyar zsidóság kereteiből, viszont a most már neológga változott kongresszus alkotmánya nem felelt meg teljes mértékben a neológia követelményeinek.

Ma kedvezőbb volna a helyzet, mert hiszen azóta kialakultak bizonyos gondolatok és princípiumok a zsidóság lényegére és fenntartásának módjaira vonatkozóan. Annak ellenére, hogy az ortodoxia a mostani kongresszuson természetesen nem vesz részt, az ellentétek kisebbek, mint bármikor. A zsidóság lényegére vonatkozóan differenciák már nem állnak fenn és ha a mostani kongresszus az új statutumok alapján a

zsidó nevelésre és oktatásra vonatkozóan életbelépteti a szükséges reformokat, bizonyos, hogy a neológ zsidó ifjúság nevelése lényegesen javul.

A centrális szervek pedig, amelyeket az új kongresszus konstituálni kíván, így a Magyarországi Országos Képviselet, továbbá az Országos Rabbiszék és az Országos Tanács: garanciát nyújtanak olyan értelemben, hogy a hitközségek életét irányítani és ellenőrizni lehet, mint ahogy ez eddig nem történthetett meg.

Nem kétséges, hogy a szervezethez, önkényesség, tervszerűtlenség, amely a magyar zsidóság egyes rétegeiben megmutatkozik, az új alkotmány életbeléptetése után megszűnik.

Elismeréssel kell adoznunk Stern Samunak, az Országos Iroda elnökének, aki legfőbb irányítója volt az új alkotmány kodifikálására összeült bizottságnak, Stern Samu, aki bank- és kereskedő-ember, cselekedetével, amellyel ezt a kongresszust előkészítette és egybe-hívta, magas politikai kvalitásokat áru el és kifinomodott érzéket a zsidó élet szükségességei iránt. Az elnök, akit sokan eredetileg pénzügyi és adminisztratív tehetségnek tartottak, a kongresszus előkészítésével, nagyvonalú és emelkedett szellemű alkotmányának kodifikálásával az egész magyar zsidóság köszönetét és halálját nyerte el.

Munkatársai közül a két brilliáns jogászt, dr. Csergő Hugót és dr. Munkácsi Ernőt, a Pesti Izraelita Hitközség főjegyzőjét és főügyészét megemlítenünk. Dr. Csergő a kongresszus előkészítője, dr. Munkácsi pedig kodifikátora. Jelen-tős mértékben folyt be az előkészítő munkába a hitközség ragyogó tehetségű főtákar, Eppler Sándor. Ehhez a gárdához csatlakoztak Szántó Jenő, a kiváló alelnök és a magyar zsidó jogászok legkitünőbb képviselői, így dr. Földy Károly, Gallia Béla dr. kúrai bíró, dr. Hadju Miklós, Lów Tibor dr. táblai tanácselnök.

Tárgyilagossá megítélés szerint az alkotmány jogi mestermű. Minden sorát, minden szavát alapos és lelkiismeretes